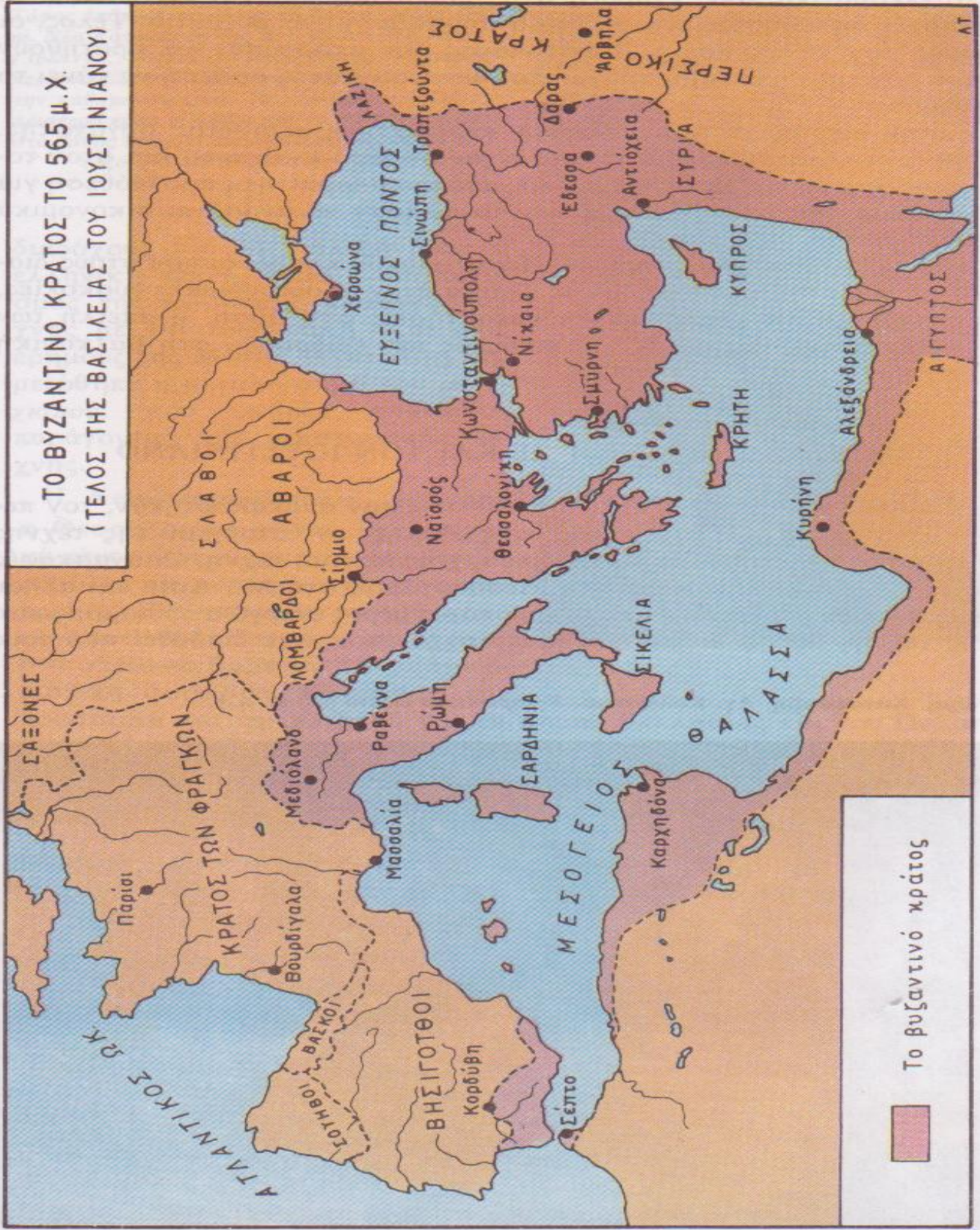

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟ 565 μ.Χ.
 (ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ)

■ Το βυζαντινό κράτος

ΧΑΡΤΗΣ 14.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΩΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΒΕΡΝΤΕΝ (565 - 843)

- ✓ μεγάλες εδαφικές απώλειες
- ✓ ενίσχυση ελληνικότητας
- ✓ νέοι θεσμοί → πλαίσιο μέσα στο οποίο το Βυζάντιο θα δώσει τη μάχη για να επιβιώσει εναντίον των εξωτερικών εχθρών, ιδίως των Αράβων
- ✓ πνεύμονες της αυτοκρατορίας είναι τώρα οι ανατολικές επαρχίες
- ✓ το κράτος στηρίζεται κυρίως στους πληθυσμούς που είχαν παραμεληθεί από την άρχουσα ρωμαϊκή τάξη:
 - αγρότες – στρατιώτες
 - ανεξάρτητοι πλοιοκτήτες των ανατολικών κυρίως επαρχιών

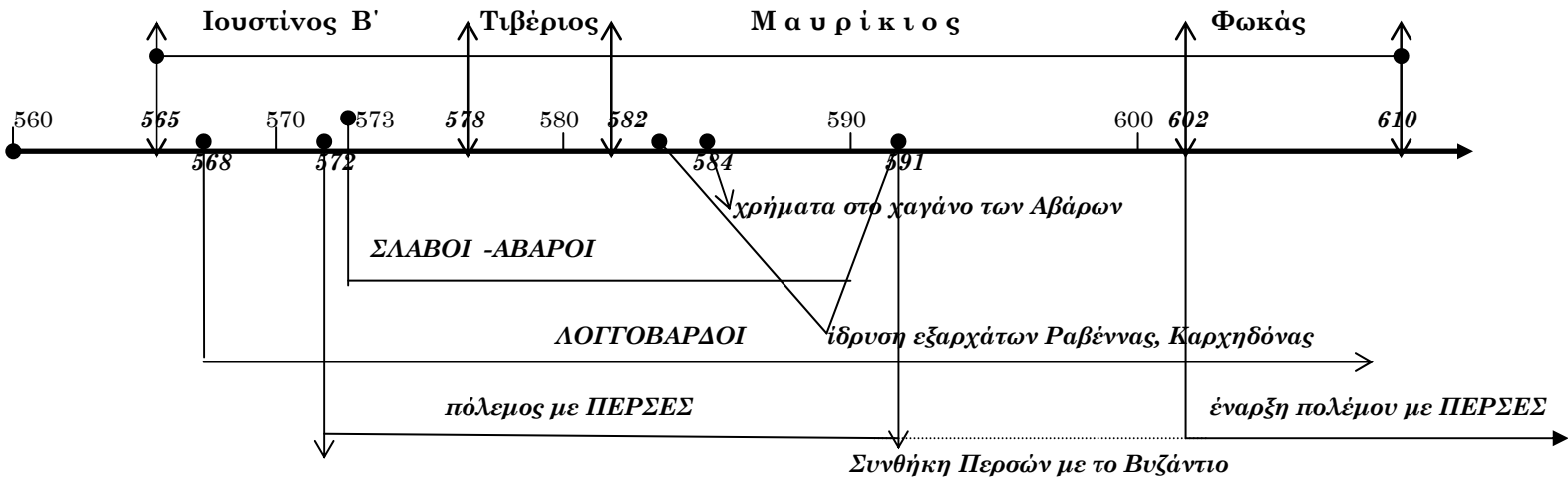
Δύση

- ✓ το φράγκικο κράτος των Μεροβιγγίων οδεύει στη διάλυση → οι Καρολίδες Πιπίνος και Κάρολος από τα μέσα του 8^{ου} αι. προσπαθούν να οργανώσουν το δυτικό κόσμο
- ✓ 800 μ.Χ. ∴ στέψη Καρόλου → ενίσχυση κύρους κράτους · συνέπειες για το ανατολικό κράτος
- ✓ ο Κάρολος, σε συνεργασία με τον πάπα, προάγει το βασίλειό του σε μια αυτοκρατορία που περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της Δύσης

Διάδοχοι Ιουστινιανού:

- ▶ Ιουστίνος Β' (565 – 578)
- ▶ Τιβέριος Α' (578 – 582)
- ▶ Μαυρίκιος (582 – 602)
- ▶ Φωκάς (602 -610)

ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ:

Επιδρομές

βόρεια σύνορα

➤ Άβαροι

- λαός ασιατικής καταγωγής με στρατιωτική και πολιτική οργάνωση οικοδομούν ένα τεράστιο κράτος : από τη Βοημία (σημερινή Τσεχία) ως εκβολές Δούναβη
- πραγματοποιούν πολυάριθμες επιδρομές στις ευρωπαϊκές κτήσεις της αυτοκρατορίας συμπαρασύροντας τους Σλάβους · μετά τις λεηλασίες επιστρέφουν στις βάσεις τους

➤ Σλάβοι:

- στις αρχές του 6^{ου} αι. ήταν εγκατεστημένοι στα βόρεια του Δούναβη
- δεν έχουν πολιτική οργάνωση → σφαίρα επιρροής των Αβάρων → παρασυρόμενοι από τους Άβαρους επιδράμουν στις ευρωπαϊκές κτήσεις της αυτοκρατορίας → μόνιμες εγκαταστάσεις στον ελλαδικό χώρο μόλις στις αρχές του 7^{ου} αι.

ανατολικά σύνορα

➤ Πέρσες

Κύριος στόχος τους τα εδάφη της *Αρμενίας*, τα οποία διεκδικεί και το Βυζάντιο → 591: ο βασιλιάς των περσών Χοσρόης Β' υπογράφει *συνθήκη* με τον αυτοκράτορα Μαυρίκιο → ο Μαυρίκιος έχοντας εξασφαλίσει τα νότια του στην Ανατολή μεταφέρει τα στρατεύματά του στη βαλκανική
⇒ τέλος 6^{ου} αι. τα σύνορα της αυτοκρατορίας στο Δούναβη

δυτικά σύνορα

➤ Λογγοβάρδοι:

Υπό την πίεση των Αβάρων μεταναστεύουν και κατακτούν ένα μεγάλο μέρος της Ιταλίας (568) ← πλήγμα για την αυτοκρατορία ⇒ ο Μαυρίκιος –προκειμένου να διασώσει τις υπόλοιπες ιταλικές και βορειοαφρικανικές κτήσεις του – ίδρυσε τα εξαρχάτα της Ραβέννας και της Καρχηδόνας: σε αυτά ο επικεφαλής **έξαρχος** συγκεντρώνει στο πρόσωπό του τόσο πολιτικές όσο και στρατιωτικές αρμοδιότητες.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ: ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΑ

➤ *επί Μαυρικίου:*

- ✓ οι πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις οξύνονται επικίνδυνα
- ✓ ανταρσίες, κινήματα ← δυσαρέσκειες στρατού ← συχνές περικοπές μισθού ← ανάγκες δημοσιονομικής πολιτικής
- ✓ ο Μαυρίκιος χάνει τη ζωή του στη διάρκεια μιας στάσης του στρατού και των δήμων στην πρωτεύουσα (602)

➤ *επί Φωκά*

- ✓ αναρχία , μεγάλες στρατιωτικές αποτυχίες
 - ο δήμος των Πράσινων στρέφεται εναντίον του (σε αντίθεση με το δήμο των Βένετων που τον υποστηρίζει)
 - ο Πέρσης βασιλιάς εξαπέλυσε μακροχρόνιο πόλεμο εναντίον του Βυζαντίου με πρόσχημα τη δολοφονία του Μαυρικίου από τον οποίο είχε ευεργετηθεί)

«Μετά την κατάρρευση του παλινόρθωτικού έργου του Ιουστινιανού είχε μειωθεί σημαντικά το κύρος της αυτοκρατορικής διοικήσεως. Φυσική αντίδραση στην απολυταρχία του Ιουστινιανού ήταν η αύξηση της πολιτικής δύναμης της Συγκλήτου όσο και της πίεσης του λαού, που ζητούσε πολιτικές ελευθερίες. Στα κρίσιμα χρόνια κατά τα τέλη του 6^{ου} και τις αρχές του 7ου αιώνα η δραστηριότητα των δήμων έφτασε σε νέα έξαρση. Οι διαρκώς οξυνόμενες κοινωνικές και θρησκευτικές αντιθέσεις οδήγησαν σε εσωτερικές συγκρούσεις και συχνές αναταραχές ανάμεσα στους Βένετους και τους Πράσινους σε όλες τις μεγάλες πόλεις της αυτοκρατορίας. Στο στρατό μειώθηκε η πειθαρχία και έγιναν πολλές φορές ανοικτές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας που εντάθηκαν με την περικοπή του μισθού των στρατιωτών. Έτσι η βαθιά αναταραχή που επικρατούσε γενικά στο κράτος επεκτάθηκε και στο εξαντλημένο στράτευμα, που αποθαρρύνθηκε από το αδιέξοδο του ατέλειωτου πολέμου. Όταν λοιπόν το 602 έλαβε πάλι τη διαταγή να παραχειμάσει στις θέσεις του πέρα από το Δούναβη, ο στρατός επαναστάτησε. Ο Φωκάς, ένας αμόρφωτος υπαξιωματικός, ανακηρύχθηκε αρχηγός και προχώρησε εναντίον της Κωνσταντινούπολης επικεφαλής των στασιαστών στρατιωτών.

- ✓ (...)
- ✓ Ο επαναστατικός πυρετός που κυριεύσε την αυτοκρατορία οδήγησε σε αχαλίνωτη τρομοκρατική διακυβέρνηση και σε σκληρές εσωτερικές διαμάχες.
- ✓ (...)
- ✓ Ο Φωκάς βρήκε συμπαράσταση στις ενέργειές του μόνο από τη Ρώμη. Ανάμεσα στην Κωνσταντινούπολη και τη Ρώμη είχε ξεσπάσει από τα τέλη του 6^{ου} αιώνα σκληρή διαμάχη, που προκάλεσε η επίμονη διαμαρτυρία του Γρηγορίου Α' εναντίον του τίτλου "οικουμενικός πατριάρχης" που χρησιμοποιούσαν εδώ κι έναν αιώνα οι πατριάρχες της Κωνσταντινούπολης. Ο Μαυρίκιος αντέδρασε στη διαμαρτυρία αυτή με συγκρατημένη ψυχρότητα. Αντίθετα ο Φωκάς διατέθηκε ευνοϊκά στην παπική αξίωση. Η απερίφραστα φιλοπαπική πολιτική του κορυφώθηκε με το διάταγμα που έστειλε στον πάπα Βονιφάτιο Γ' το 607, με το οποίο αναγνώριζε την αποστολική εκκλησία του Αγίου Πέτρου ως κεφαλή των Εκκλησιών.
- ✓ (...)
- ✓ Στο ίδιο το Βυζάντιο ο Φωκάς επέσυρε εναντίον του όλο και πιο ασυγκράτητο μίσος, περισσότερο όμως στις επαρχίες της Ανατολής, όπου η ορθόδοξη εκκλησιαστική πολιτική του οδήγησε σε αιματηρούς διωγμούς των Μονοφυσιτών και των Εβραίων. Οι εσωτερικές ταραχές έπαιρναν όλο και μεγαλύτερη έκταση και ένταση.»
- ✓ (Ostrogorsky, G., *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, τ. Α', εκδ. Στέφ. Βασιλόπουλος, Αθήνα 1978, σ.149 - 151).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A

1. Ποιοι λαοί απείλησαν το ρωμαϊκό κράτος την εποχή των διαδόχων του Ιουστινιανού στα βόρεια και δυτικά σύνορά του; Ποιοι αυτοκράτορες αντιμετώπισαν καθέναν από αυτούς;
2. Ποιες ήταν οι συνέπειες της μετακίνησης των Λογγοβάρδων στο εσωτερικό του ρωμαϊκού κράτους;
3. Τι ήταν ο θεσμός των εξαρχάτων; Ποιος αυτοκράτορας δημιούργησε τα εξαρχάτα; Γιατί κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία τους;
4. Ποια μέτρα πήρε ο αυτοκράτορας Μαυρίκιος μετά την κατάκτηση της Ιταλίας από τους Λογγοβάρδους;
5. Ποια ήταν τα αποτελέσματα των Αβαροσλαβικών επιδρομών από τα μέσα του 6^{ου} ως τις αρχές του 7^{ου} αι. μ. Χ.;
6. Ποιος λαός απειλούσε τα ανατολικά σύνορα του ρωμαϊκού κράτους από τα μέσα του 6^{ου} ως τις αρχές του 7^{ου} αι. μ. Χ.; Ποια ήταν η αιτία της διαμάχης του λαού αυτού με τους ρωμαίους; Ποιοι ρωμαίοι αυτοκράτορες και με ποιο τρόπο διαχειρίστηκαν την απειλή αυτή;
7. Ποια εσωτερικά προβλήματα αντιμετώπισε το ρωμαϊκό κράτος από τα μέσα του 6^{ου} ως τις αρχές του 7^{ου} αι. μ. Χ.;
8. Ποιος αυτοκράτορας «έκλεισε» τον κύκλο των διαδόχων του Ιουστινιανού; Ποια εικόνα παρουσίαζε το ρωμαϊκό κράτος στη διάρκεια της διακυβέρνησής του;

B

1. Ποια πολιτική ακολούθησε ο Ιουστίνος απέναντι στους λαούς που απειλούσαν την αυτοκρατορία στη διάρκεια της διακυβέρνησής του; Ποια πολιτική ακολούθησε ο Μαυρίκιος απέναντι στους Πέρσες; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα καθεμιάς από τις πολιτικές αυτές;
2. Με βάση όσα αναφέρει ο Ιωάννης Εφέσου (στο απόσπασμα από την Εκκλησιαστική Ιστορία ΙΙΙ, σ. 12 στο βιβλίο σας) σχετικά με τις περιοχές στις οποίες εγκαταστάθηκαν οι Σλάβοι θεωρείται ακριβή τη διατύπωσή του πως οι Σλάβοι έγιναν «κύριοι της Ελλάδας»;